

О СРПСКОЈ ИКОНИ ИЗ МУЗЕЈА СЛАТИНЕАНУ У БУКУРЕШТУ

Историја наших уметничких споменика тесно је повезана с политичком судбином нашег народа. Бурна прошлост и несигурне и несрћне прилике у којима је живео српски народ, одразиле су се и на судбину не само наших монументалних споменика, већ још више на судбину портативних предмета, који су били за израду и лако су се преносили из једног места у друго, из једног краја у други, из једне државе у другу. Ако изоставимо сва она дела настала у нашим уметничким радионицама, која данас као поклони наших средњевековних владара леже похрањена у разним ризницама великих цркава и манастира широм света, чини се да је број уметничких предмета, чији је ток кретања потпуно непознат, — много већи и значајнији, но што се то данас мисли. Њих су односили не само појединци, већ и веће групе народа приликом сеоба, као најдраже и највеће драгоцености, као део прошлости и вечиту животну везу са старим крајем. И ми се данас морамо помирити са чињеницом да српских уметничких предмета има у значајном броју у многим страним државама. Негде су то читаве колекције, али најчешће је реч о појединачним објектима који су на различите и неки пут необичне начине доспели у разне ризнице, музеје, библиотеке или приватне збирке.

Један у мноштву расутих предмета је и српска икона, која се данас чува у Музеју Слатинсану у Букуреншту¹. Историјат ове иконе потпуно је непознат. Оно мало података што је знао сопственик да даде о њој (а то се односило само на начин набавке) није могло да помогне у осветљавању жељених детаља. Икона је заведена у инвентару Музеја под бројем 21. То је централни део једног триптихона, чије бочне стране недостају. Икона има димензије 32×25 см. Испод тролисног лука, изведеног у плитком рељефу, приказан је Де-

зис. Сцена Деизиса је на златној основи и представљена је уобичајено у оквирима стarih традиција (сл. 1).

У центру, на престолу, дат је еп *face* Исус Христос, који десном руком благосиља, а у левој придржава на коленима Јеванђеље. С његове десне стране приказана је Богородица окренута лако тричетврти према Христу. Десну руку пружа према свом сину, а леву аржи савијену на грудима. Са Христове леве стране налази се Јован Претеча, исто тако као и Богородица окренут тричетврти према Христу. Он је доста оштећен, али се назире по његовом ставу да руке пружа ка Спаситељу. Нимбови нису назначени бојом, већ утиснута линија начињена од тачкица око главе, означава нимб и одваја га од златне основе. Једино нимб око главе Исуса Христа има двоструко урезају линију, међу којима се налази низ утиснутих тачкица. Крст у Христовом нимбу извучен је цинобером. Слова у крсту су уобичајена *ω δ ii*.

На делу иконе више лука налазе се два већа црвена круга, украшена златним волутама. На једном се налазе слова IC, а на другом XC — иницијали Исуса Христа. Изнад главе Богородице исписана су слова *μιφ*, а изнад нимба Јована Претече налази се *ιωανης*.

Палета се састоји од црвене, зелене и мрке боје са обилатом употребом злата. Богородица носи црвен мафорион, који је исте боје као и Христова туника и престо на коме он седи. Богородичина хаљина, Христов химатион и ограђа Јована Претече обрађени су у тамномркој боји. Испртавања набора на тканини и њену волуминозност сликар је добио нијансирањем исте боје, тј. градацијом интензитета и мрко-умбра испртавањем.

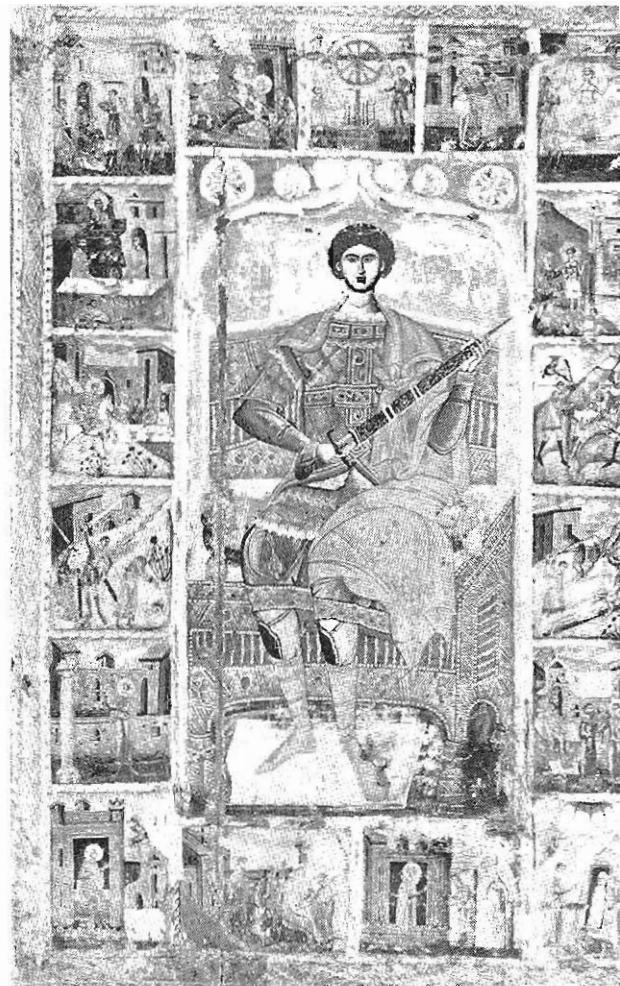

Српска икона са представом Деизиса из Музеја Слатинеану у Букурешиту
L'Icone serbe représentant Déisis, Musée Slatineanu à Bucarest

Инкарнат је уједначено сиво — окер. Очи су велике, јако исцртане и већ се осећа тенденција ка чистом (не много фином) маниризму. Коса је уједначено умбра са црним извлачењем, које означавају власи. На исти начин је обраћена и брада Христа и Јована Претече. Употреба тамио-умбра боје, скоро црне је веома интересантна, јер је неуобичајена.

Икона је оивичена рељефним рамом у виду авојне плетенице, а испод тог профилисаног рама налази се ребрасто испупчење, које иде целом ивицом иконе и означава рам. Ивице у које су се уклопила крила триптихона изведене су на један чисто орнаменталан начин. Рам иконе, као и део иконе више лука, тј. више бочних крила триптихона је златне боје.

На задњој страни иконе налази се натпис на француском језику, који привлачи посебну пажњу. Натпис је доста нечитак, али се с мало труда може прочитати. Натпис гласи: Monsieur le Capitaine m' a fait présent de ce tableau il l' a apporté de la ville de Belgrade.

Свети Ђорђе са житијем, Ризница Пећке патријаршије, XVII в.

Saint-Georges avec la représentation de sa vie, le Trésor de la Patriarchie de Peć, XVIIe siècle.

L'an 1686 le 28 janvier. Потпис је потпуно нечитак.²

Ова икона нам поставља читав низ проблема чија би решења могла довести до интересантних закључака.

Прво питање на којем се морамо задржати је стилска особеност овог триптихона, његова датација и припадност одређеном уметничком кругу. По својим стилским особинама икона припада иконописном кругу, који се стварао у XVI и XVII веку око два велика центра: Мораче и Пећи.³ Међутим, рукопис сликарa наше иконе више одговара стилским одликама пећке

Богородица са Христом и светитељима (централни део), Божица, XVII век

La mère de Dieu et le Christ, avec les Saints (partie centrale), la Vièrge, XVIIe siècle

школе и то оном кругу периферних сликара, који су се под зрачењем тог великог центра у XVII веку интензивно бавили иконописном делатношћу у крајевима под јурисдикцијом Пећке патријаршије.⁴ Колорит иконе на којој се истичу црвена, зелена и тамномрка боја, већ индицира каснију школу vezану за традицију пећког живописа XVII века и њене одјеке у нашим регијама. У исто време, на икони се осећа и присуство неких нових елемената, који ће касније доминирати на иконама Бококоторске иконописне школе. Једна од тих карактеристика је и тамни колорит инкарната, „прљав“, који ће кроз векове све више губити од своје светле гаме, да би код последњих наших зоографа Рафајловића, инкарнат постао потпуно таман, што ће бити једна од значајних одлика ове школе. И неке друге особености већ показују тенденције, које ће у доцнијој епохи добити своје скоро карикатуралне форме. Реч је о главама, које имају тенденцију да се у горњем делу мало прошире, док доњи део зајркава нормалне димензије. Очи су веома велике, изражajне, а сенке на лицу заузимају велике површине. Богат рам, рељефно израђен, говори у прилог жеље сликарарезбара да срећном комбинацијом сликарског и дуборезног дела посебно истакне значај овог триптихона — иконе.⁵

Мала аркада под чијим „водом“ је представљена главна сцена врло је често употребљавана у пећкој школи и то увек на иконама, чији је значај требало нагласити. То ће се већ срести на делима сликарa Лонгина, пећког монаха и највећег српског уметника XVI века. На његовој великој икони на којој је представљен свети Никола са ктиторима искада део старог иконостаса из цркве светог Николе 1575/77. у Великој Хочи, а данас изложеној у Народном музеју у Београду, на сличан начин је конципиран лук. Најближу паралелу овако изведенoj аркади имамо на икони светог Ђорђа са житијем из XVII века, једној од најбољих икона пећке радионице тога периода, која је део ризнице Пећке патријаршије⁶ (сл. 2). И иконе са иконостаса из села Божиће из XVII века, које су својина Народног музеја у Београду, показују слична решења (сл. 3).

Два црвена круга која се појављују на нашој икони, са иницијалима Исуса Христа, такође ће се појавити на делу сликарa Лонгина и то на његовој престоној икони из манастира Пиве у Црној Гори из 1573/74. године. На икони је представљена Богородица са Христом и пророцима. Два већа круга с једне и с друге стране њене гла-

ве носе натпис.⁷ На једној икони Христа Сведржитеља из XVI века из Лескоеца у Македонији (својина музеја Српске православне цркве) натпис је дат такође у медаљонима. Да је тај начин стављања натписа, тј. почетних слова у медаљоне доста дуго био у употреби показује и икона Христа на престолу, рад иконописца Константина Стуро с краја XVII и почетка XVIII века.⁸ На овој икони у црвеним медаљонима дати су иницијали ЈС ХС.

Година која се помиње у натпису на икони, као година, када је икона набављена у Београду, може нам послужити као *terminus post quem* поп, тј. икона је морала настати пре тог датума. Са овом годином 1686. се мора рачунати, јер она одређује доњу границу постanka иконе. По својим стилским особинама икона припада стварању друге половине XVII века. На њој се осећа врло јак маниризам, који ће у другој половини XVII века, а нарочито крајем тог столећа, постати још јачи и добиће одлике једне мало заморене уметности. Нама се чини, да је наша икона морала настати врло мало пре 1686. године, јер стилске особине на то упућују.

Вратимо се натпису у којем се помиње Београд и погледајмо шта нам разни извори говоре о Београду XVII века.⁹ Мада Београд још чека своју историју из времена турске доминације,¹⁰ сачувани подаци и делнична сведочанства путописца говоре у прилог великог значаја овог града. Београд је био жив и значајан град, кроз који је за време турске доминације прошло веома много људи, међу којима је било и учених и заинтересованих за све што се догађало. Неки од њих су оставили драгоцене податке о граду и о становништву.¹¹

Друга половина XVII века је посебно тешка за Београд. За време рата између Аустрије и Турске, који је трајао од 1683. до 1699. године, долазило је у три маха до борбе за освајање Београдске тврђаве, и то 1688., 1690. и 1693. године.¹²

Многи путописци поји су у току XVII века пролазили кроз Београд, дају врло интересантне податке о граду, тако да се на основу њихових опажања може добити приближно одређена слика о вароши на саставу двеју великих река, животу који се одвијао у њој, као и о политичким приликама у којима је Београд одиграо важну улогу. Београд XVII века је леп град по сведочанству савременика; то је варош с лепим безистанима, б каравансераја и више ханова. Град је био типичан и одликовао се урбанистиком, која је била карактеристична за источњачке градове.¹³

Трговачки значај, који је Београд имао захваљујући свом изузетном географском положају, није дозвољавао стагнацију, чак и у време ратова и народних буна крајем XVI и почетком XVII века, који су довели до пустошења северне Србије.¹⁴ Ако поверијемо извештају барског надбискупа Петра Масарека, који је био смедеревски администратор и папски делегат у турској Угарској, Београд је 1632. године имао 8.000 кућа и око 60.000 становника, од којих је било 200 Дубровчана, који су држали 30 продавница у граду.¹⁵ Иако ове доста велике бројке о броју становника и кућа изазвају малу неверицу, доцнији путописци, са скоро истим или мало измењеним подацима, потврђују сведочење Петра Масарека о граду. Тако, Енглез др Браун који борави у Београду 1669. године, вели да је то важно место, кроз које пролази трговина са истока на запад и обратно. „Околне земље воде трговину са овим местом, а с њим тргују и Дубровчани, а бечки трговци имају овде кућу за своје послове“.¹⁶ Овом податку морамо поклонити пуну пажњу, јер једну годину раније, тј. једну годину пре проласка др Брауна кроз Београд, 1668. године у Београду је постојала и „погружница Бечког источног друштва“.¹⁷ Неколико година касније, 1673. године, дубровачка влада је основала друштво за трговину с Левантом са седиштем у Београду.¹⁸ Скоро истовремено када је и наша икона купљена у Београду, тј. две године касније, Бенети говори о Београду као највећем граду у Подунављу са 50.000 становника.¹⁹

Али, значај Београда није био само у његовој разгранатој трговини и повезаности трговачких путева на чијој се средокраји он налазио. Град је несумњиво играо огромну улогу и као веома важно утврђење. Тај посебан стратегијски значај паметио му је и одређену улогу у односима између Турске империје и осталих великих сила. Како се скоро увек (с малим прекидима) налазио на граници према јаком противнику, Београд је увек било значајно, или још боље — првоРазредно војно утврђење. На раскршћу водених и копнених путева, град је увек имао двоструку улогу — у рату би био важно стратегијско упориште, а у миру је имао све услове да буде значајан трговински центар.²⁰

Француска је имала посебне интересе у Отоманској царевини. Вечити противник Хабсбурговаца, француска бурбонска краљевина није презала у својој политици ни од савеза с Турсцима. Француски путописац де Еј (Des Hayes de Cormenin) у својој

књизи »Voyage de Levant fait par le commandement du Roy en l'année 1621« хтeo је овим делом да оправда савез француског „најкатоличкијег“ краља с Турцима. Овим савезом Французи су постали повлашћени народ у Турској и њихову заштиту су тражили сви католици у Отоманском царству, па и наши Дубровчани. „Франак“ и католик од тог времена постају на Леванту унеколико синоним. Тада су готово у свим већим градовима Леванта настале тзв. „франачке махале“.²¹

У тој дугој борби око престижа на Балкану Французи су се свестрано заузимали и свим пољима. Чини се невероватно, да је већ од XVI века тај интерес од чисто политичких и стратегијских података прелазио и на сва остала питања живота, културе, споменика, језика итд. Тако је око 1550. године, Француз Пјер Белон (Pierre Bellon) кренуо на Исток као природњак, а вратио се с књигом, којом се представио и као археолог, лингвиста, етнограф и стручњак за рударство.²² Многи француски путописци показивали су изузетну пажњу према уметничким споменицима. Пјер Жил (Pierre Gilles) написао је „Топографију Цариграда“ 1561. године, „испитавши са чудесном заљубљеношћу сваки његов камен, некада исклесан, до кога је могао доћи...“.²³

У току XVII века то интересовање само се повећавало и све је већи број путника из Француске, које разни разлози воде на Исток и Левант. Колбер је на Исток понекад слao читаве групе археолога, оријенталиста, трговца и мисионара, који су му касније подносили извештаје о својим путовањима.²⁴

Веома је интересантан предлог једног значајног француског амбасадора на Порти у току XVII века, грофа Гијерага (comte de Guilleragues), да се оснује семинар и колеж за поучавање хришћана на Истоку. Он предлаже да млади језуити науче поред турског, грчког и словенске језике... јер је потребно да би се притецло у помоћ великом броју осталих хришћана истог обреда, који живе у овом граду (Цариграду), затим у Румелији, горњој и доњој Угарској, са обе стране Дунава до Азовског мора и до слапова Дњепра...²⁵

У периоду између 1685. до 1687. године трајало је интензивно ухођење левантијских лука и мореуза.²⁶ Аустријска војска продрла је 1685. године у Угарску и заузела је Будим. То је подстакло француског краља Луја XIV да преузме ухођење турских утврђења.²⁷ С тим задатком је био задужен француски капетан Гравије д'Ор-

тијер (Gravier d'Ortières). Налазећи се у пратњи новог француског амбасадора Жијардена у току његових путовања у Турску, он је снимао планове турских тврђава и лука и о својим резултатима поднео је извештај Лују XIV. Тај извештај био је допуњен и пишевим планом о уништењу и подели турске државе.²⁸

Морамо се поново вратити натпису на икони. Година која се помиње у натпису, пада у време бурних политичких догађаја и најинтензивнијег интересовања Француза за Отоманску царевину. Податак да је икона набављена у Београду приказује овај град у једном другом светлу — поред трговачког и стратегијског знајача, он је и центар који има интереса за уметничке споменике. Њих има у овом граду — скупљених из свих крајева наше земље — што је још један доказ о његовом значају.

Београд је крајем XIV и почетком XV века, за време владе деспота Стефана Лазаревића, био престоница српске државе и самом том улогом, његов значај постаје изузетан у држави. У њему је тада сконцентрисана не само политичка власт, но и многа уметничка блага. Приликом пада Београда у турске руке 1521. године, дошло је и огроман плен Турцима у руке. Савремени извори говоре о том великом плену „који се не може ни проценити“. Сулејман је однео из града, поред осталог и неколико светачких моштију поштованих у Београду, слику Богородице и један реликвијар у којем је била рука свете Варваре.²⁹

Нема сумње да је и у обичним кућама било уметничких предмета. О томе нам говоре и извори, а и разни путописци који пролазе кроз Србију тога времена.³⁰ Сличне податке нам пружа и Дубровачки архив. Из тог извора се дознаје, да је скоро у свакој кући, често и сиромашној, висила о зиду нека светачка слика и то већ од првих деценија XV века, и ту слику Дубровчани називају икона. Та дела су обично правили домаћи мајстори-сликари, којих је у Дубровнику кроз цео XV век било врло много, а међу којима је било и веома добрих уметника.³¹ Исто тако, налази се и по која књига код неких свештеника, лекара, нотара, канцелара, па и дубровачке властеле и грађана. Неки од њих су имали читаве библиотеке рукописних, а касније и штампаних дела.³²

На који начин се одвијала трговина уметничким предметима и да ли је то била права трговина, или можда више нека врста размене — о томе не можемо говорити с пуно сигурности. Постоје сачувани уго-

вори између наручиоца и уметника и ту се увек говори и о цени за наручено дело. Како је наш анонимни капетан-Француз дошао до овог нашег дела, остало је непознато. У натпису се каже »Il l'a apporté de la ville de Belgrade«... (он ју је донео из града Београда), бзс објашњења како је дошао до ње. Нас не чуди жеља тог Француза да са далеког пута донесе нешто драгоцено, у овом случају триптих пећке школе (у то време је свакако био неопштећен и са бочним крилима), који је морао привући посебну пажњу својом иконографијом и по мало рустичном лепотом.

Изузетно широко интересовање француске државе за прилике на Порти и у крајевима под њеном доминацијом, нарочито се појачало у другој половини XVII века, када се истовремено посебно обраћа пажња и на уметничке споменике, морало се одразити и на све путописце, па и на обичне путнике из Француске. А посланство француског амбасадора де Ноантела (de Nointel) из 1671—1672. године изузетно је значајно и због импозантне групе путописца, археолога, оријенталиста и сликара, који су тада, окупљени око амбасадора, боравили у Турској.³³

Једно такво племенито интересовање натерало је и непознатог путника на путу

кроз Београд, да привучен лепотом иконе, постане њен сопственик.

Поставили бисмо једну хипотезу у вези француског капетана, који се помиње у натпису. Време које се помиње у натпису, као датум када је икона набављена у Београду (28. јануар 1686. године), поклапа се и са снимањем планова турских тврђава и лука од стране Француза. Та снимања вршио је капетан Гравије д'Ортијер, који је на путу од Француске до Цариграда морало проћи и кроз Београд. Ако се узме у обзир, да је Београд био важан град и значајно утврђење, свакако се може узети као могућност да је капетан Гравије д'Ортијер имао задатак да сними и Београдску тврђаву. Његов боравак пада у време које помиње натпис на икони, тако да постоји могућност, да је капетан, који је 28. јануара 1686. године у Београду набавио икону, онај исти који је по парење Луја XIV снимao планове турских утврђења.

И, на крају, мислим да би било веома корисно да се начине лописи и систематске студије свих до данас познатих и расутих уметничких дела српске провенијенције.

Нека ово неколико редова о овој непознатој икони буде један допринос том раду.

НА ПОМЕНЕ

¹ Музеј Slatineanu је пре рата била значајна приватна збирка у Букureшту. После рата ова је збирка национализована и отворена као музеј за публику. Некадашњи сопственик остао је и даље у Музеју као кустос. По речима некадашњег сопственика В. Slatineana, ту икону је још његов деда купио у Паризу негде средином XIX века. За друге податке није знаю.

² Велика је штета, што у време мог боравка у Букureшту, нисам имала могућности да напис на икони изложим инфра-првеним зрацима. Потпис би под утицајем зрака био потпуно читак, као и цео напис.

³ После обнове Пећке патријаршије 1557. године ствара се у Патријаршији центар, који формира уметнике и ствара значајна уметничка дела. Манастир Морача је сачувао и у дру-

гој половини XVII века своју значајну зоографску радионицу.

Види: Светозар Радојчић, Мајстори старог српског сликарства, Београд, 1955. стр. 93; Вojislav Бурић, Иконе из Југославије, Београд, 1961. 58; Јордана Томић-Гривунац, Икона са представом српских светитеља, Зборник Народног музеја IV, Београд, 1964. 353.

⁴ Границе обновљене Пећке патријаршије обухватале су огромну територију од Коморана до Штипa и од реке Искре у Бугарској до Кулe у Хрватској. На том огромном пространству Пећка патријаршија је преузела на себе од саме Обнове задатак оживљавања уметничке делатности. Ту делатност подстиче Патријаршија, која већ у првим деценијама Обнове даје снажан подстицај и печат уметничком стварању.

⁵ Сретен Петковић, Зидно сликарство на по-
ларуцију Пећке Патријаршије 1557—1614, Нови
Сад, 1965, стр. 24, 33.

⁶ Слично концептирано решење рељефног
рама среће се на икони светог Луке, раду Аве-
салома Вујчића, из приватне колекције Се-
кулић у Београду. Уп. Гордана Томић-Триву-
нац, Оп. цит., стр. 356, сл. 6; В. Бурић, Оп. цит.,
№ 81, № 89.

⁷ J. Myslivec, Svaty Jiri ve vychodokrestan-
ském umění, Byzantinoslavica, V, Praha 1933—
—34, 320, 346—348, tab. I, Ibidem, Икона, Pra-
ha 1947; A. Василић—М. Шакота—Теодоровић,
Ризница Пећке патријаршије, Приштина 1957,
9; Војислав Ј. Бурић, Оп. цит., стр. 131, таб.
CXVI.

⁸ Војислав Ј. Бурић, Оп. цит., стр. II—120,
таб. 72.

⁹ Икона је својина Народног музеја у Бео-
граду и заведена је под инвентарним бројем
2189.

¹⁰ Приликом рада на овој икони узела се
као могућност и град Алба Јулија у Румунији,
који се у неким старијим изворима називао и
ердељски Београд. Међутим, историјске окол-
ности, под којима је живео град не говоре
много у прилог веза с Француском. Никола
Јорѓа, Историја Румуна, Вршац, 1935, стр. 159,
194.

¹¹ Данас постоји историја Београда, која
обухвата период само до 1521. године; упоре-
ди: Јованка Калић-Мијушковић, Београд у
средњем веку, Београд 1967. У току је рад на
историји Београда, 1974. године појавила се
„Историја Београда“ у 3 књиге.

¹² Др Душан Ј. Поповић, Београд кроз ве-
кове, Београд, 1964, 56.

¹³ Др Рајко Веселиновић, Београдска твр-
ђава од 1521. до 1946. год. Београдска тврђава
кроз историју. Галерија Српске академије на-
ука и уметности, Београд 1969. година, стр. 83.

¹⁴ О истим догађајима пише и у „Новој Гео-
графији“ или тачније огњишту света (Парис 1700.)
Мартине де Плесиса (*Martineau de Plessis*), али
у овом делу су помене године; тако, уместо
да стави да је аустријска војска освојила Бео-
град 1688. године, пише 1687. ита.

¹⁵ Историја народа Југославије, књига II,
Београд 1960, стр. 487.

¹⁶ Ibidem, стр. 481—482.

¹⁷ Ibidem, стр. 485.

¹⁸ Ibidem, стр. 488.

¹⁹ Ibidem, стр. 487.

²⁰ Ibidem, стр. 487.

²¹ Ibidem, стр. 486.

²² Јованка Калић-Мијушковић, Београд у
средњем веку, Београд 1967, стр. 293.

²³ Др Душан Ј. Поповић, Београд кроз ве-
кове, Београд 1964, стр. 58.

²⁴ Радован Самарџић, Београд и Србија у
списима француских савременика, XVI—XVII
век, издање Историјског архива, Београд,
1961. год., стр. 690.

²⁵ Радован Самарџић, оп. цит., стр. 689.

²⁶ Ибидем, стр. 691. Вредно је поменути
податак да је Луј XIV дао налог да се свуда
сакупљају књиге за Националну библиотеку у
Паризу.

²⁷ Ибидем, стр. 613. Овај предлог амбаса-
дора појавио се у делу Француза *Petis de la
Croie* под насловом: „Савре-
мено станови Грка, Јермена и Маронита“ 1695,
II, стр. 261—266.

²⁸ Радован Самарџић, оп. цит., стр. 613.

²⁹ Ибидем, стр. 613. Аустријска војска је
освојила чак и Београд 1688, и држала га до
1690. године.

³⁰ Ибидем, стр. 613.

³¹ Ибидем, стр. 150. Јованка Калић-Мијуш-
ковић, оп. цит., стр. 263.

³² Сулејман је, пролазећи кроз разна места
на путу за Цариград, дозвољавао хришћанима
да приђу и да се поклоне реликвијама из Бео-
града, прикупљајући новац од оних који су
прилагали. Стигавши у Цариград, затражио је
од грчког патријарха, да му даде 12.000 дуката
за ове реликвије, ако не жели да их баци у
море. Патријарху његово сиромаштво није до-
звољавало, да ту своту одмах исплати, па је
затражио времена да их прикупи. Нешто по-
сле тога он (патријарх) доиста је дао новац,
да се не би учинило светогрђе и да би показа-
зao Турцима, како се хришћани брину за оно
што поштују.

³³ Др Милан З. Влаинац, Из путописа Хан-
са Дернивама 1553—1555, Братство ХХI, Бео-
град 1927, 62.

³⁴ Путничке белешке о Балканском полуос-
трову XVII и XVIII века — приложио Стојан
Новаковић. Белешке енглеског племића Џона
Бурбара с пута аустријског посланика графа
Леслеја из Беча у Цариград у години 1664—
1665, Годишњица Николе Чупића, XVIII,
1897, 80.

³⁵ Др Ристо Јеремић — др Јорђо Тадић,
Прилози за историју здравствене културе ста-
рог Дубровника, Београд 1931. год. 22.

³⁶ Ибидем, 22. Истина, сачувани подаци се
односе само на Дубровник, али су везани за
сувремене обичаје Хришћана.

³⁷ О овој мисији постоји доста опширна ли-
тература: Радован Самарџић, оп. цит., стр. 724;
*Robert Vandal, L'Odyssé d'un ambassadeur: Les
voyages du marquis de Nointel (1670—1680)*, Pa-
ris 1900; *Labord: Athènes aux XVI et XVII si-
ècles*, Paris 1854; *Ch. Omont: Missions archéolo-
gique français en Orient aux XVII et XVIII
siècles*, Paris 1902.

L'ICÔNE SERBE AU MUSÉE SLATINEANU À BUCAREST

Gordana Tomić

Au Musée Slatineanu à Bucarest il y a, sous le numéro 21 d'inventaire, une icône serbe intéressante, dont l'histoire nous est complètement inconnue. C'est le volet central d'un triptyque n'ayant pas de panneaux extérieurs. L'icône représente la scène de Dézis, de façon traditionnelle. Au centre y est donné, assis sur un trône, le Jésus-Christ, avec à sa droite la Mère-de-Dieu et à sa gauche Jovan Précurseur. Toute la scène est exécutée sur une base d'or. Les couleurs utilisées sont: rouge, verte et brune.

Au verso de l'icône se trouve une inscription en français, qui dit: «Monsieur le Capitaine m'a fait présent de ce tableau il l'a apporté de la ville de Belgrade. L'An 1686 le 28 janvier». Suit la signature, totalement illisible.

L'icône appartient au cercle artistique qui était formé autour de la Patriarchie de Peć restaurée, et des ateliers sous son influence. Elle appartient à ce cercle par les propriétés de son style, tandis que chronologiquement elle s'insère complètement dans les cadres de la deuxième moitié du XVIIe siècle.

Pendant des siècles, Belgrade avait joué un rôle important dans cette partie de la Péninsule balkanique, comme principal fort stratégique et grand centre commercial.

L'Etat français s'intéressait toujours vivement à la situation dans la Porte, notamment dans la deuxième moitié du XVIIe siècle, marquée par les luttes politiques pour le prestige avec l'Autriche-Hongrie. Dans la sphère d'intérêt témoigné par la France ne se trouvait pas uniquement la situation politique, mais aussi bien des monuments artistiques. De nombreux auteurs de récits de voyages français, ainsi que leurs narration, en sont la meilleure preuve.

L'un de ces auteurs français s'était procuré une icône, en passant par Belgrade et en laissa l'inscription. Il ne serait peut être pas trop hardi de supposer que le capitaine mentionné dans l'inscription, était le capitaine français, Gravier d'Ortières, venu à cette époque sur l'ordre de Louis XIV, pour copier des plans des fortifications turques.